

det meget mere fornuftigt at klage over sagsbehandleren og afgørelsen i sagen frem for at anmode om aktindsigt i sagsbehandlerens »personalemappe«.

Arbejdsgruppen overser, at aktindsigt i personalesager kan have væsentlig betydning for en vurdering af ledelsen af offentlige myndigheder – både for borgernes og de ansattes vurdering af ledelsen. Ledelse kan ikke måles udelukkende på overordnede proklamationer og beslutninger om personalepolitik. Den konkrete udmøntning bl.a. i personalesager – f.eks. en afskedigelse – er væsentlig for en nøgtern vurdering. Aktindsigt i personalesager kan med andre ord være udtryk for, at man »går efter bolden«, hvor ledelsen – den konkrete personalepolitik, styring, ledelsesstil m.v. – er »bolden«.

Arbejdsgruppen overser endvidere, at generelle undtagelser fra offentlighedsloven også rammer retten til egen acces.

De følgende overvejelser om virkninger og hensyn vedrører primært de oplysninger om tjenstlige ledelsesreaktioner, som ifølge lovforslaget vil blive undtaget, f.eks. oplysninger om påtaler, afskedigelser o.l. Der skelnes mellem virkninger og hensyn i relation til offentligheden, ledelsen og de ansatte.

3.2. Demokrati og åbenhed

Offentlighedslovens vigtigste formål er at sikre borgerne og mediernes ret til indsigt i den offentlige forvaltning, og loven er således en af de grundlæggende forudsætninger for, at demokratiet kan fungere.

Retten til aktindsigt betyder, at borgerne og mediernes ikke er afhængige af den information, som den politiske og administrative ledelse selv finder det rigtigt og klogt at fremlægge. Offentlighedsloven sikrer mulighed for kontrol, debat og stillingtagen på grundlag af korrekte oplysninger om faktiske forhold og myndigheders dispositioner. Uden offentlighedsregler måtte den offentlige debat i højere grad bygge på rygter og halve sandheder.

Offentlighedsreglernes værdi kan ikke blot måles på den faktiske anvendelse af reglerne. Offentlighed i forvaltningen betyder, at ledelsen og ansatte må handle i bevidsthed om, at dispositioner skal kunne forklares over for offentligheden. Dermed er offentlighedsreglerne med til at fremme saglighed og forebygge elitære tendenser. Offentlighedsloven understreger, at for-

målet med den offentlige forvaltning er at betjene borgerne og ikke at tjene særinteresser hos ledelsen, de ansatte eller professioner.

Det politiske ansvar er et afgørende kendetegn for et folkestyre: Ministeren og kommunalbestyrelsen har ansvaret for henholdsvis den statslige og den kommunale forvaltning. Det politiske ansvar gælder – bortset fra visse undtagelser – for hele forvaltningen og alle sager. De ansatte må handle med bevidsthed om, at den politiske ledelse har det overordnede ansvar – også for konkrete afgørelser og dispositioner i personalesager, som politikerne ikke selv har været involveret i og måske end ikke har kendskab til. Uden borgernes og mediernes ret til aktindsigt vil det blive svært at sikre realiteter i det politiske ansvar.

Borgernes og mediernes ret til aktindsigt ifølge offentlighedsloven har ført til, at myndighederne på eget initiativ informerer mere og bedre. Offentlighedslovens værdi kan altså ikke blot måles på den direkte anvendelse; den afsmittende virkning er mindst lige så vigtig. Omvendt må det formodes, at begrænsninger i retten til aktindsigt vedrørende personalesager vil føre til, at fortrolighed om sådanne sager vil blive dominerende. Ledelsesreaktioner mod den enkelte ansatte vil formentlig i højere grad blive opfattet som et forhold, som kun den enkelte ansatte og ledelsen skal interessere sig for.

Problemet med en sådan fortrolighedsstrategi er, at man ikke kan hindre, at kollegaer på en arbejdsplads eller f.eks. forældre til børn i daginstitution fortsat vil interessere sig for, hvad der foregår. I særlige tilfælde vil mediernes også være interesserede. Hvis myndighederne afviser at give oplysninger, så vil det meget nemt betyde, at rygter tager overhånd. Offentlighed skaber tillid – omvendt vil lukkethed om personaleforhold, som har offentlig interesse, medføre mistillid.

Det nævnes i betænkningen og refereres i bemærkningerne til lovforslaget, at det ikke har været arbejdsgruppens hensigt at lægge hindringer i vejen for mediernes muligheder for at belyse spørgsmål af offentlig interesse. Selv om det ikke er hensigten, så vil det med stor sandsynlighed blive en konsekvens af lovforslaget. Begrænsningerne i retten til aktindsigt gælder for enhver – også for mediernes.

Arbejdsgruppen antager, at behovet for offentlighed er proportional med den ansattes løn-